

Bien de Moor en Heike Wisse in 'De Meiden'.

FOTO LEO VAN VELZEN

Marijnen zet met zijn regie de toeschouwer klem

Theater

Jean Genet, 'De Meiden' bij Het Nationale Toneel. Gezien op 18 februari. Uitsluitend te zien op locatie tot 19/3 (wo t/m za) in Scheveningen Haven, Dr. Lelykade 160. Reserveren via 0900-3456789 of www.nationaaltoneel.nl

De toeschouwers worden ontvangen in een lege, halfduistere zaal. Tegen de vier wanden staan klap- en keukenstoelen. In het licht van een schijnwerper wordt mevrouw (Marie-Louise Stehins) gekapt en opgemaakt. Dan komen de zussen Claire (Heike Wisse) en Solange (Bien de Moor) binnen, een grote plastic tas in de hand. Daarin zitten hun dienstbodekleren, die ze aantrekken met veel preuts gedoe met een grote handdoek om zich heen, om elk stukje bloot vel aan onze blik te onttrekken.

Vervolgens brengen de actrices de tachtig toeschouwers naar de zaal ernaast, en wijzen hen één voor één een plaats op de twee rijen comfortabele theaterfauteuils die in carré staan opgesteld rond de scène als boksring.

Terwijl Stehins plaatsneemt in een hoek van de zaal, beginnen Wisse en De Moor aan hun befaamde spel-in-het-spel van Jean Genet: mevrouw is van huis, Claire verkleedt zich als mevrouw en vernedert Solange, die Claire speelt. Het raffinement waarmee regisseur Franz Marijnen met decorontwerper Marcos Viñals Basols in het koesterende licht van Jan Harm Wagner en de bijna sacraal klinkende muziek van Alain van Zeveren een sfeer van ceremonie en van ritueel oproept, wordt twee keer in de voorstelling doorbroken, en dat is jammer genoeg één keer teveel.

Zoals bekend, schreef Genet de drie rollen voor jongemannen, dragqueens, die de moord die de meiden beramen tegen hun werkgeefster een sinistere homoseksuele erotiek geven. Tot mijn verrassing doorbrak Marijnen het ritueel doordat de twee meiden als elkaars minnaresses naakt een stevige vrijpartij met elkaar aangingen.

Dat gaf de voorstelling een buitengewoon ongemakkelijke sfeer, waar ook niet elke toeschouwer bij wens te blijven. Ik zou wel willen weten wat Genet van zo'n encensering ge-

dacht zou hebben. Afgezien van het feit dat ook Louis Jouvet bij de wereldpremière het stuk door actrices liet spelen en dat in 1947 dit soort hardcore porno op het toneel ondenkbaar was, is Genets idee natuurlijk in feite veel pornografischer, want veel broeieriger. En als je een travestiet zou ontbloten, is de aardigheid er natuurlijk meteen af.

De doorbreking die met het stuk gegeven is: de thuiskomst van mevrouw, de mislukte moordaanslag en de afloop waarin Claire als offer zelf de kop lindebloesemthee met cyaankali opdrinkt, verloor daarmee z'n basis: de driehoek waarin macht en seks inwisselbaar zijn in een gefantaseerde wereld, die eigenlijk alleen bestaat als homoseksuele fantasiewereld van de auteur. Het was nu tegen beter weten in naspelen van een ritueel, waarin (en dat vond ik ook consequent) applaus van het publiek aan het slot werd geweigerd. Maar het ritueel kreeg daarmee wel een heel serieuze lading, zodat ik, en vast niet ik alleen, de zaal beklemd verliet.